

Promlčení

Ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák. váže počátek běhu subjektivní promlčecí doby ke dni, kdy se poškozený dozví o vzniklé škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Počátek běhu subjektivní promlčecí doby se váže k okamžiku, kdy poškozený prokazatelně nabyl vědomost o tom, že na jeho úkor došlo ke škodě (nikoliv tedy jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá. To předpokládá, že se poškozený dozvěděl jak o tom, že mu vznikla majetková újma určitého druhu a rozsahu, kterou je možné objektivně vyjádřit v penězích, tak i o odpovědném subjektu. Dozvědět se o škodě znamená, že se poškozený dozví o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou lze natolik objektivně vyčíslit v penězích, že lze právo na její náhradu důvodně uplatnit u soudu. Znalost poškozeného o osobě škůdce se pak váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná; pouhý předpoklad či možnost dozvědět se o škodě a osobě, která za vzniklou škodu odpovídá, nestačí, přičemž počátek běhu subjektivní lhůty může být odlišný ve vztahu k vědomosti poškozeného o škodě a k jeho vědomosti o škůdci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 339/2018-134, ze dne 30.12.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce MOTOCENTRUM, spol. s r. o., se sídlem v P., zastoupeného JUDr. T.S., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému L. S., narozenému XY, bytem XY, zastoupenému Mgr. B.S., LL. M., advokátkou, se sídlem v P., o zaplacení částky 709.088,98 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 59 Cm 1/2017, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2017, č. j. 13 Cmo 16/2017-92, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2017, č. j. 13 Cmo 16/2017-92, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

[1] Rozsudkem ze dne 4. dubna 2017, č. j. 59 Cm 1/2017-63, Krajský soud v Praze (dále též jen „krajský soud“ nebo „insolvenční soud“):

1/ Zamítl žalobu, kterou se žalobce (MOTOCENTRUM, spol. s r. o.) domáhal vůči žalovanému (L. S.) zaplacení částky 709.088,98 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonnými úroky z prodlení za dobu od 1. května 2013 do zaplacení (bod I. výroku).

2/ Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 40.190 Kč (bod II. výroku).

[2] Krajský soud se k námitce žalovaného zabýval tím, zda nárok žalobce je promlčen, přičemž s přihlédnutím k ustanovením § 98, § 99 a § 100 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a k ustanovení § 106 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), dospěl k závěru, že tomu tak je, jelikož dvouletá subjektivní promlčecí doba stanovená v § 106 odst. 1 obč. zák. začala žalobci běžet nejpozději 25. června 2013 (dnem podání přihlášky pohledávek do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka A.) a uplynula 25. června 2015. Přitom poukázal na závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, sp. zn. 29 Cdo 1212/2016 který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu, a na „R 103/2014“ [jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2014, sp. zn. 29 Cdo 2735/2012, uveřejněný pod číslem

103/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 103/2014“).

[3] K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 24. října 2017, č. j. 13 Cmo 16/2017-92:

1/ Potvrdil rozsudek krajského soudu (první výrok).

2/ Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 13.842,40 Kč (druhý výrok).

[4] Odvolací soud – vycházejí rovněž z ustanovení § 98 a § 99 insolvenčního zákona a z ustanovení § 106 obč. zák. – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

[5] Na řešení otázky počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty k uplatnění práva na náhradu škody podle § 99 insolvenčního zákona lze vztáhnout závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1212/2016, podle nichž tříletá objektivní promlčecí doba stanovená § 106 odst. 2 obč. zák. počíná běžet dnem podání insolvenčního návrhu. Pro počátek běhu dvouleté subjektivní promlčecí lhůty je totiž rozhodné, kdy se poškozený dozví o vzniklé škodě a kdo za ni odpovídá, neboli o odpovědném subjektu.

[6] Při posuzování otázky, kdy se žalobce dozvěděl o vzniklé škodě, nutno konstatovat, že informace o průběhu jednotlivých insolvenčních řízení jsou veřejnosti přístupné prostřednictvím institutu insolvenčního rejstříku. O zahájení insolvenčního řízení dlužníka byli věřitelé vyrozuměni vyvěšením vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení a jejím současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku (§ 71 odst. 3 insolvenčního zákona), jež je veřejně přístupným Informačním systémem veřejné správy (§ 419 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona). Žalobce tak mohl uplatnit nárok na náhradu škody podle § 99 insolvenčního zákona, jakmile se dozvěděl o zahájení insolvenčního řízení, o čemž se mohl dozvědět a nepochybně též dozvěděl dnem zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, tj. 30. dubna 2013, jak je zřejmé i z veřejně přístupných internetových stránek Ministerstva spravedlnosti.

[7] Nelze-li (ve smyslu závěrů Nejvyššího soudu) ode dne podání insolvenčního návrhu odvozovat případný pokles míry uspokojení věřitelovy pohledávky z majetku dlužníka od porušení povinnosti podat insolvenční návrh (již tu není vztah příčiny a následku), takže tento den je dnem, kdy škoda nejpozději mohla vzniknout, a je-li doložena vědomost žalobce o zahájení insolvenčního řízení dnem 30. dubna 2013, pak platí, že k tomuto dni věděl žalobce o vzniku škody. Vědomost o výši této škody není rozhodná.

[8] Žalobce podal žalobu 29. dubna 2016 a jeho právo se tak promlčelo (žalovaným vznesená námitka promlčení byla důvodná), neboť dvouletá subjektivní promlčecí doba ke dni podání žaloby již uplynula.

[9] K námitce, že vznesená námitka promlčení je v rozporu s dobrými mravy, odvolací soud zdůrazňuje, že vznesení námitky promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje. Uplatnění takové námitky, by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči kterému by za takové situace byl zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro něž své právo včas neuplatnil. Žalobce již od 30. dubna 2013 (tj. od podání insolvenčního návrhu) věděl o vzniklé škodě a o odpovědném subjektu. Podal-li žalobu až po uplynutí dvouleté promlčecí doby, zůstává nemožnost přiznat promlčené právo v jeho poměrech; vznesení námitky promlčení tak nebylo zneužitím práva a tudíž ani rozporné s dobrými mravy.

[10] Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“),

argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně otázky počátku běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na náhradu škody podle ustanovení § 99 insolvenčního zákona. Dovolatel namítá (poměřováno obsahem dovolání), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

[11] V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel oběma soudům především vytýká nesprávnost závěru, že okamžik počátku běhu objektivní promlčecí doby je v řešeném případě identický s okamžikem počátku běhu subjektivní promlčecí doby. Dovolatel namítá, že v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1212/2016 (jenž se ostatně týkal pouze počátku běhu objektivní promlčecí doby) pominul Nejvyšší soud zásadní odlišnosti v konstrukci právní úpravy náhrady škody vzniklé porušením povinnosti podat insolvenční návrh od právní úpravy porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu podle zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), čímž se závěry vyslovené v označeném rozhodnutí stávají výkladem „contra legem“. Touto odlišností je podle dovolatele definice škody v § 99 odst. 1 insolvenčního zákona (kterou zákon o konkursu a vyrovnání neobsahoval).

[12] Podle insolvenčního zákona je tak pro existenci škody ve smyslu ustanovení § 98 a § 99 insolvenčního zákona třeba, aby byla známa jak výše pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení, zjištěná v insolvenčním řízení, tak částka, kterou věřitel obdrží na uspokojení této pohledávky. Teprve se znalostí obou těchto prvků lze škodu kvantifikovat a zjistit, že k ní vůbec došlo (dovozuje dovolatel). Okamžikem vzniku škody, a tím i počátkem běhu objektivní, a tím spíše pak subjektivní, promlčecí doby nemůže být okamžik podání insolvenčního návrhu, kdy ještě zásadně nemůže být přítomno naplnění žádné z těchto hypotéz, tedy „zjištěná výše pohledávky přihlášená věřitelem k uspokojení“ a „částka, již byl věřitel uspokojen“. Podle dovolatele Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1212/2016 nezdůvodnil, proč tuto odlišnost nezohlednil a pominul, v čemž dovolatel shledává interpretační svévoli pro absenci smysluplného odůvodnění, což je postup považovaný za protiústavní (dle označených rozhodnutí Ústavního soudu). Závěry rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1212/2016 je tedy namísto přehodnotit, uzavírá dovolatel.

[13] O tom, že okamžik vzniku škody, a tím i počátek běhu objektivní i subjektivní promlčecí doby nelze zásadně ztotožňovat s okamžikem podání insolvenčního návrhu, svědčí dle dovolatele (mimo jiné) i jazykový a systematický výklad ustanovení § 100 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona. Předpokládá-li totiž zákonodárce (v § 100 odst. 1 větě první insolvenčního zákona), že „vznik škody“ se stane zřejmým „již v průběhu“ insolvenčního řízení (tj. až poté, co bylo zahájeno), pak je zřejmé, že není možné spojit „vznik škody“ bez dalšího s podáním insolvenčního návrhu; a contrario pak z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že za jiných okolností ještě ani v průběhu insolvenčního řízení nemusí být zřejmé, zda škoda vůbec vznikla.

[14] Dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu se počátek subjektivní promlčecí doby u práva na náhradu škody váže k okamžiku, kdy poškozený prokazatelně nabyl vědomost o tom, že na jeho úkor došlo ke škodě, a o tom, kdo za tuto škodu odpovídá [např. „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2573/2012 (jde o rozsudek ze dne 25. dubna 2013)]. Lze nepochybně uzavřít, že dokud se vznik škody nestane zřejmým, nemůže o ní poškozený nabýt vědomosti. V každém případě z dotčeného ustanovení vyplývá, že zákonodárce vznik škody s okamžikem podání insolvenčního návrhu automaticky nespojuje, ba smysl dotčeného ustanovení hovoří pro naprostý opak, tedy že insolvenční zákon předpokládá, že vznik škody a její rozsah nemusí být ještě ani průběhu insolvenčního řízení zřejmý, a to dokonce ani rámcově.

[15] Dovolatelem nastíněné závěry o okamžiku vzniku škody a okamžiku počátku běhu subjektivní promlčecí doby při vzniku škody dle ustanovení § 99 insolvenčního zákona přitom plně odpovídají

ustálené judikaturě Nejvyššího soudu k počátku běhu promlčecí doby obecně; srov. např. jeho „rozhodnutí“ (jde o usnesení) ze dne 14. září 2005 sp. zn. 25 Cdo 2656/2004. Kdyby dovolatel podal žalobu na náhradu škody již bezprostředně po zahájení insolvenčního řízení, respektive po přihlášení své pohledávky, šlo by o žalobu zjevně předčasnou, nehledě k tomu, že by neunesl důkazní břemeno ohledně byť i jen rámcového prokázání rozsahu škody. I kdyby škoda vznikla již okamžikem podání insolvenčního návrhu, nemohla by od stejného okamžiku začít současně běžet subjektivní promlčecí doba, neboť dovolateli nebylo známo, že mu nějaká škoda vůbec vznikla, natož v jakém rozsahu, takže své právo nemohl uplatnit u soudu.

[16] V postupu odvolacího soudu spatřuje dovolatel také hrubý zásah do svých ústavně zaručených práv, konkrétně do práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a do práva vlastnit majetek ve smyslu článku 11 odst. 1 Listiny.

[17] Pro případ, že je nárok promlčen, dovolatel namítá, že uplatnění námítky promlčení žalovaným odporuje dobrým mravům, k čemuž se dovolává judikatury Ústavního soudu [nálezu Ústavního soudu ze dne 15. ledna 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95, uveřejněného pod číslem 6/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, a nálezu Ústavního soudu ze dne 6. září 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04, uveřejněného pod číslem 171/2005 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu; nálezy jsou (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Ústavního soudu] a Nejvyššího soudu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 1860/2011, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2014, sp. zn. 28 Cdo 4180/2013, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2016, sp. zn. 25 Cdo 4223/2016). Žalovaný totiž zabránil dovolateli v možnosti zjistit byť jen rámcovou výši škody dříve, než mu ji připsal ze dne 3. února 2016 nastínil insolvenční správce, a to zvláště tím, že coby jednatel opakovaně a dlouhodobě vědomě neplnil své zákonné povinnosti týkající se zakládání listin do Sbírky listin.

[18] Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje je za nedůvodné. K tomu poukazuje na to, že dovolatel staví počátek běhu subjektivní promlčecí doby na sdělení insolvenčního správce z 3. února 2016; již 10. října 2013 však byla v insolvenčním rejstříku zveřejněna zpráva insolvenčního správce o hospodářské situaci dlužníka a dosavadní činnosti insolvenčního správce z 8. října 2013 (dále jen „zpráva o hospodářské situaci dlužníka“), podle které bude patrně navrženo zrušení konkursu dle § 308 odst. 1 písm. d/ insolvenčního zákona pro nedostatek majetku, takže i kdyby se počátek běhu subjektivní promlčecí doby řídil výkladem předestíraným dovolatelem, nárok by se promlčel 10. října 2015. Závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1212/2016, z nějž vyšel odvolací soud, má žalovaný za správné, akcentuje veřejnou publicitu insolvenčního řízení, jakož i (ve vazbě na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2656/2004) to, že k počátku běhu subjektivní promlčecí doby není třeba znát přesně rozsah (výši) škody.

[19] V replice dovolatel odmítl závěry žalovaného ve vyjádření (jakkoli je má především za právně bezvýznamná skutková tvrzení) jako chybné, zdůrazňuje, že ani zpráva o hospodářské situaci dlužníka nemohla založit počátek běhu subjektivní promlčecí doby; pro tento počátek je totiž rozhodující skutečná (prokázaná), nikoli jen předpokládaná vědomost poškozeného o škodě a o přibližném rozsahu škody vyjádřitelné v penězích. K tomu dále upozorňuje, že navzdory zprávou ohlašovanému zrušení konkursu k takovému kroku nedošlo.

[20] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[21] Dovolání, které nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237

o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení otázky dovoláním předestřené (v odstavci [11]) je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

[22] Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem co do počátku běhu subjektivní promlčecí doby u žalobou uplatněného nároku.

[23] Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

[24] Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

1/ Dovolatel měl vůči dlužníku pohledávky v celkové výši 709.088,98 Kč z titulu plnění vzešlého z podnájemní smlouvy z 28. května 2010 a z titulu bezdůvodného obohacení.

2/ Dne 30. dubna 2013 bylo u insolvenčního soudu zahájeno (k insolvenčnímu návrhu dlužníka) insolvenční řízení na majetek dlužníka; téhož dne, v 10.38 hodin, zveřejnil insolvenční soud v insolvenčním rejstříku vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka.

3/ Usnesením ze dne 28. června 2013, č. j. KSPH 35 INS 12230/2013-A-10 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek.

4/ Dovolatel přihlásil své pohledávky do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka dne 25. června 2013, přičemž tyto byly v rozsahu částky 709.088,98 Kč zjištěny při přezkumném jednání (jež se konalo 5. listopadu 2013).

[25] Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona, zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, a zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“):

§ 71 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Při doručení vyhláškou se písemnost považuje za doručenu dnem, popřípadě okamžikem jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku; okamžikem zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku se rozumí den, hodina a minuta zveřejnění.

(3) Povinnost insolvenčního soudu zveřejnit vyhláškou různé údaje, stanovená v tomto zákoně, je splněna vyvěšením příslušné písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu se současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku, pokud zákon nestanoví pouze zveřejnění písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu; při zveřejnění písemnosti v insolvenčním rejstříku platí odstavec 2 obdobně.

§ 99 (insolvenčního zákona)

(1) Osoba, která v rozporu s ustanovením § 98 nepodala insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti.

(2) Škoda nebo jiná újma podle odstavce 1 spočívá v rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel.

(3) Osoba uvedená v odstavci 1 se odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu podle odstavce 2 zproští, jen prokáže-li, že porušení povinnosti podat insolvenční návrh nemělo vliv na rozsah částky určené k

uspokojení pohledávky přihlášené věřitelem v insolvenčním řízení, nebo že tuto povinnost nespĺnila vzhledem ke skutečnostem, které nastaly nezávisle na její vůli a které nemohla odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po ní spravedlivě požadovat.

§ 106 (obč. zák.)

(1) Právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.

(2) Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

(...)

§ 3036 (o. z.)

Podle dosavadních právních předpisů se až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platilo ustanovení § 71 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka a ustanovení § 99 insolvenčního zákona platí v nezměněné podobě od zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka. Ustanovení § 106 obč. zák. platilo v citované podobě již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka a do 1. ledna 2014, kdy byl zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, nahrazen zákonem č. [89/2012](#) Sb., občanským zákoníkem, nedoznalo změn. Ustanovení § 3036 o. z. v citované podobě platí od 1. ledna 2014.

[26] Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že odpovědnost osob uvedených v § 98 insolvenčního zákona za porušení povinnosti podat insolvenční návrh je obecnou občanskoprávní odpovědností za škodu založenou na presumpci zavinění, s možností dotčených osob se této odpovědnosti zprostit. Srov. vedle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1212/2016 též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2018, sp. zn. 29 Cdo 1668/2016, uveřejněného pod číslem 44/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. října 2018, sp. zn. 29 Cdo 4180/2016, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. března 2019, sp. zn. 29 Cdo 1598/2017, jakož i nemeritorní usnesení Nejvyššího soudu (o odmítnutí dovolání) ze dne 26. července 2016, sp. zn. 29 Cdo 2356/2016, ze dne 25. července 2018, sp. zn. 29 Cdo 5595/2017, ze dne 31. října 2018, sp. zn. 29 Cdo 4503/2016, a ze dne 29. srpna 2019, sp. zn. 29 Cdo 4462/2017 (jež se tohoto závěru dovolávají).

[27] Z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4180/2016 se dále podává, že povinnost podat insolvenční návrh dle § 98 insolvenčního zákona je povinností trvajícím (nikoli jednorázovou).

[28] Co do posouzení (nejzazšího) okamžiku vzniku škody způsobené porušením povinnosti podat insolvenční návrh pak Nejvyšší soud ustáleně vychází (v návaznosti na obdobný závěr přijatý pro konkursní poměry upravené zákonem o konkursu a vyrovnání v R 103/2014) ze závěru formulovaného v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 1212/2016, v němž na dané téma uzavřel, že má-li být náhrada škody či jiné újmy ve formě peněžitého plnění poskytnuta v rozsahu odpovídajícím rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel, pak dnem, kdy taková škoda vznikla (nejpozději mohla vzniknout), je den, kdy byl podán insolvenční návrh. Od tohoto dne totiž již případný pokles míry uspokojení věřitelovy pohledávky z majetku dlužníka nelze odvozovat od porušení povinnosti podat insolvenční návrh. Tohoto závěru se dovolávají např. již zmíněný (v odstavcích [26] a [27]) rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4180/2016, nebo usnesení

Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2356/2016, sp. zn. 29 Cdo 5595/2017 a sp. zn. 29 Cdo 4503/2016. Na tomto závěru nemá Nejvyšší soud důvod ničeho měnit ani na základě argumentace obsažené v dovolání. Vytýká-li dovolatel rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1212/2016 neústavnost pro interpretační svévoli, pak k tomu lze poznamenat, že kdyby tomu tak vskutku bylo, dozajista by Ústavní soud neodmítl ústavní stížnost podanou proti tomuto rozsudku (což se stalo usnesením ze dne 6. prosince 2016, sp. zn. II. ÚS 3230/16) jako zjevně neopodstatněnou (uváděje v důvodech usnesení, že nezjistil, že by v daném případě došlo k porušení ústavním pořádkem zaručených práv).

[29] Případná nejistota věřitele o přesné výši škody (způsobené tím, že insolvenční návrh nebyl podán dříve) je nevýznamná i pro posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí doby, když pro podání žaloby o náhradu škody postačuje i jen orientační (přibližná) znalost rozsahu (výše) škody; srov. např. již stanovisko bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 23. listopadu 1983, Cpj 10/83, uveřejněné pod číslem 3/1984 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 3/1984“), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2017, sp. zn. 21 Cdo 151/2016, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2018, pod číslem 33, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2019, sp. zn. 29 Cdo 4147/2018. Z dikce § 99 odst. 2 insolvenčního zákona je přitom zjevné, že toto ustanovení přinejmenším limituje (vymezuje) výši možné škody výší do insolvenčního řízení přihlášené (a následně zjištěné) pohledávky věřitele, takže ani úsudek o přibližné výši škody vyjádřitelné v penězích není v době jejího vzniku (ve smyslu závěrů plynoucích rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1212/2016) tak obtížný, jak dovolatel dovozuje.

[30] Obě dvě promlčecí doby (objektivní a subjektivní) počínají běžet a končí nezávisle na sobě. Obecně však platí, že nárok na náhradu škody je třeba uplatnit v době, kdy ještě běží obě doby, tj. doba objektivní a v jejím rámci doba subjektivní; marným uplynutím jedné z těchto dob se nárok promlčuje, i když poškozenému ještě běží i druhá promlčecí doba. Výjimku z tohoto pravidla představuje nárok na náhradu škody na zdraví (o kterou však v posuzované věci nejde), k jehož uplatnění je stanovena pouze subjektivní promlčecí doba (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 29 Cdo 3933/2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 10-11, ročník 2011, pod číslem 164).

[31] Ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák. (ve věci i nadále uplatnitelné se zřetelem k § 3036 o. z.) váže počátek běhu subjektivní promlčecí doby ke dni, kdy se poškozený dozví o vzniklé škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Počátek běhu subjektivní promlčecí doby se tedy váže k okamžiku, kdy poškozený prokazatelně nabyl vědomost o tom, že na jeho úkor došlo ke škodě (nikoliv tedy jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá. To předpokládá, že se poškozený dozvěděl jak o tom, že mu vznikla majetková újma určitého druhu a rozsahu, kterou je možné objektivně vyjádřit v penězích, tak i o odpovědném subjektu. Dozvědět se o škodě znamená, že se poškozený dozví o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou lze natolik objektivně vyčíslit v penězích, že lze právo na její náhradu důvodně uplatnit u soudu. Znalost poškozeného o osobě škůdce se pak váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná; pouhý předpoklad či možnost dozvědět se o škodě a osobě, která za vzniklou škodu odpovídá, nestačí, přičemž počátek běhu subjektivní lhůty může být odlišný ve vztahu k vědomosti poškozeného o škodě a k jeho vědomosti o škůdci. Srov. již rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. září 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74, uveřejněný pod číslem 38/1975 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, R 3/1984, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. listopadu 2003, sp. zn. 25 Cdo 519/2002, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2008, sp. zn. 25 Cdo 2883/2006, uveřejněný pod číslem 98/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

[32] V poměrech dané věci spojil odvolací soud počátek běhu subjektivní promlčecí doby se dnem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku (30. dubna 2013), dovozuje, že dovolatel mohl uplatnit nárok na náhradu škody podle § 99 insolvenčního zákona, jakmile se dozvěděl o zahájení insolvenčního řízení, o čemž se mohl dozvědět a nepochybně

též dozvěděl dnem zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, tj. 30. dubna 2013 (srov. reprodukce napadeného rozhodnutí v odstavci [6] výše).

[33] Z ustanovení § 71 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) vyplývá [a závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2010, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 21, potvrzují], že dovolatel se podle insolvenčního zákona považuje za informovaného o tom, že bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka, od okamžiku zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku (30. dubna 2013, v 10.38 hodin). Z vědomosti věřitele (dovolatele) o tom, že bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek jeho dlužníka, lze ve skutkové rovině nepochybně usuzovat, že pohledávka tohoto věřitele vůči dlužníku bude zřejmě uspokojena jen poměrně, respektive, že některé její části (typicky příslušenství) nebudou uspokojeny vůbec (§ 1 písm. a/, § 170 písm. a/ a b/ insolvenčního zákona). Taková vědomost (že je zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka) však nemá žádnou vypovídací schopnost ohledně toho, zda vůbec, případně v jakém rozsahu, mělo vliv na míru očekávaného uspokojení věřitelovy pohledávky v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka protiprávní jednání některé z osob uvedených v § 98 insolvenčního zákona spočívající v porušení povinnosti bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděla, nebo při náležité pečlivosti měla dozvědět o úpadku dlužníka, podat jménem dlužníka insolvenční návrh na jeho majetek. Právní posouzení věci odvolacím soudem již proto správné není.

[34] S přihlédnutím k polemice vedené ohledně významu zveřejnění zprávy o hospodářské situaci dlužníka v insolvenčním rejstříku ve vyjádření k dovolání a v replice k tomuto vyjádření Nejvyšší soud připomíná, že ve skutkové rovině se rozhodnutí obou soudů touto zprávou nezabývala. Obecně však lze říci, že ani případné zjištění nedostatečnosti majetku dlužníka v poměru k přihlášeným pohledávkám samo o sobě neříká (pro účely zjištění počátku běhu subjektivní promlčecí doby dle § 106 odst. 1 obč. zák.) nic o tom, zda nějaká osoba konala před zahájením insolvenčního řízení protiprávně (v rozporu s ustanovením § 98 insolvenčního zákona) a zda takové protiprávní jednání mělo za následek vznik škody na majetku věřitele (věřitelů) co do snížení míry uspokojení pohledávek z majetku dlužníka.

[35] Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil (včetně závislých výroků o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

[36] V situaci, kdy zatím ani nelze postavit najisto, že nárok je promlčen (v důsledku uplynutí subjektivní promlčecí doby), shledává Nejvyšší soud předčasným řešením otázky, zda vznesená námitka promlčení je v rozporu s dobrými mravy. Nejvyšší soud nicméně připomíná, že podle závěrů formulovaných v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2016, sp. zn. 29 Cdo 2908/2014, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 7, ročníku 2017, pod číslem 84, lze odepřít výkon práva spočívajícího ve vznesení námitky promlčení jen na základě skutečností, které nastaly nebo vznikly poté, co vzniklo právo, jehož prosazení se žalovaný vznesením námitky promlčení brání.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděлку \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)